

Kodeks postępowania karnego. Komentarz

Wydanie 9.

1. Kodeks postępowania karnego¹

z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz.U. Nr 89, poz. 555)

Tekst jednolity z dnia 22 listopada 2019 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 30)

(zm.: Dz.U. 2020, poz. 413, poz. 568)

¹ Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji realizuje postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz.Urz. UE L 294 z 06.11.2013, str. 1) oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (Dz.Urz. UE L 65 z 11.03.2016, str. 1).

Dział I. Przepisy wstępne

Literatura: G. Artymiak, Przyspieszenie postępowania a zachowanie podstawowych gwarancji procesowych jego uczestników w znolizowanym procesie karnym – zagadnienia wybrane, w: Z. Sobolewski, G. Artymiak, C.P. Kłak (red.), Problemy znolizowanej procedury karnej, Kraków 2004; *taż*, Zasada szybkości postępowania karnego. Uwag kilka na tle ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, WPP 2005, Nr 1; G. Artymiak, Z. Cwiągalski (red.), Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego. W świetle kodyfikacji karnych z 1997 r. i propozycji ich zmian, Warszawa 2009; R. Balicki, Bezpośrednie stosowanie konstytucji, KRS 2016, Nr 4; Z. Banasiak, Przyjęcie zawiadomienia o przestępstwie publicznoskargowym w praktyce policyjnej, Prok. i Pr. 2008, Nr 2; B. Banaszak, Prezydenckie prawo łaski w Polsce, AUW PPIA 2002, Nr 50; B. Baran, Prawo łaski w polskim systemie prawnym na tle powszechnym, Sosnowiec 2011; J. Bednarzak, Czy oskarżenie za kradzież wyklucza skazanie za paserstwo?, NP 1963, Nr 4–5; T. Bergel, Jaka skargowość? Wpływ instytucji cofnięcia aktu oskarżenia na zasadę skargowości w znolizowanej procedurze karnej, Pal. 2015, Nr 1–2; J. Bieliński, Pobranie próbek od osoby podejrzanej w znolizowanej procedurze, Jur. 2004, Nr 7–8; M. Bielski, Wyłączenie przestępności składania fałszywych zeznań w związku z przysługującym sprawcy czynu zabronionego prawem do obrony, CzPKiNP 2011, Nr 3; B.T. Bieńkowska, Mediacja w polskim prawie karnym, PPK 1998, Nr 18; *taż*, Mediacja w świetle proponowanych zmian KPK, Prok. i Pr. 2002, Nr 6; *taż*, Równouprawnienie stron procesowych w systemie zasad polskiego procesu karnego, WPP 2005, Nr 4; E. Bieńkowska, Aktualne i przyszłe kodeksy karne z perspektywy wiktymologii, Prok. i Pr. 1995, Nr 5; *taż*, Wiktyimizacja wtórna. Geneza, istota i rola w przekształcaniu polityki traktowania ofiar przestępstw, w: L. Mazowiecka (red.), Wiktyimizacja wtórna, Warszawa 2012; *taż*, Wokół projektu utworzenia systemu ochrony pokrzywdzonego i świadka, Prok. i Pr. 2015, Nr 3; *taż*, Zjawisko wiktyimizacji wtórnej. Pojęcie, przyczyny, przeciwdziałanie (na przykładzie niektórych polskich regulacji prawnych), AK 2007–2008, t. 29–30; A. Błachnio-Parzych, Przepisy odsyłające systemowo, PiP 2003, Nr 1; A. Błachnio-Parzych, J. Kosonoga, Rzetelny proces karny w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w: P. Wiliński (red.), Rzetelny proces karny, Warszawa 2009; G. Bogdan, Relacja pojęć przestępstwa i przestępstwa skarbowego w polskim prawie karnym, PS 1997, Nr 5; O. Bogucki, M. Zieliński, Zasada bezstronności – art. 4 k.p.k. a podstawy środka odwoławczego, Pal. 2009, Nr 11–12; A. Bojańczyk, Dowód prywatny w postępowaniu karnym w perspektywie prawnoporównawczej, Warszawa 2011; *tenże*, Podważenie prawomocnego wyroku sądu karnego przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu (ETPCz). Próba zarysu zagadnienia, cz. 2, Pal. 2001, Nr 7–8; *tenże*, Z problematyki konstytucyjnej dopuszczalności niektórych dowodów prywatnych w postępowaniu karnym, Pal. 2004, Nr 9–10; *tenże*, Z problematyki relacji między odpowiedzialnością dyscyplinarną i karną (na przykładzie odpowiedzialności dyscyplinarnej zawodów prawniczych), PiP 2004, Nr 9; *tenże*, Z problematyki upoważnienia do obrony w procesie karnym (art. 83 § 2 k.p.k.) – charakter prawny upoważnienia do obrony, cz. 1, CzPKiNP 2005, Nr 1 cz. 2, CzPKiNP 2005, Nr 2; T. Bojarski, E. Kruk, E. Skrętowicz, Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich. Komentarz, Warszawa 2014; T. Bojarski, E. Skrętowicz, Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z komentarzem, Lublin 2002; R. Broniecka, Relacje prasowe a zasada obiektywizmu, w: C. Kulesza (red.), System wymiaru sprawiedliwości a media, Białystok 2009; Ł. Budźko, Prawo do obrony na etapie postępowania przygotowawczego w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, w: P. Hofmański (red.), Węzłowe problemy procesu karnego. Materiały konferencyjne (Kraków 25–28.9.2008 r.), Warszawa 2010; A. Cader, Umorzenie postępowania przygotowawczego na podstawie art. 11 § 1 k.p.k. Wybrane zagadnienia, NKPK 2006, t. 20; J. Chankowska, Prawo oskarżonego do milczenia, Prok. i Pr. 2003, Nr 3; M. Charkiewicz, Samodzielność jurysdykcyjna sądu karnego na gruncie art. 54 i art. 56 ustawy – Kodeks karny skarbowy – rzeczywistość znana i nieznaną, Pr. i Pod. 2012, Nr 12; Ł. Chojniak, Umorzenie restytucyjne – odpowiedź na zjawisko nadmiernej kryminalizacji i penalizacji?, w: S. Pikulski, M. Romańczuk-Grądzka (red.), Granice kryminalizacji i penalizacji, Olsztyn 2013; M. Cieślak, Głosa do post. SN z 14.12.1979 r., IV Kz 184/79, NP 1981, Nr 1; *tenże*, Normy celowościowe i ich rola w procesie karnym, w: M. Cieślak (red.), Zagadnienia prawa karnego i teorii prawa. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Władysława Woltera, Warszawa 1959; *tenże*, Nowe prawo karne procesowe Polski Ludowej (charakterystyka ogólna), Pal. 1970, Nr 3; *tenże*, O pojęciu przedmiotu procesu karnego i w sprawie tzw. „podstawy procesu”, PiP 1959, Nr 2; *tenże*, O przesłankach procesowych w polskim procesie karnym (Podstawowe założenia i problemy metodologiczne), PiP 1969, Nr 12; *tenże*, O ściganiu na wniosek w obowiązującym polskim prawie, PiP 1973, Nr 1; *tenże*, O „zasadzie domniemania winy”, czyli splot nieporozumień, NP 1955, Nr 3; *tenże*, Polskie prawo karne. Zarys systemowego ujęcia, Warszawa 1990; *tenże*, Zagadnienia dowodowe w procesie karnym, Warszawa 1955; *tenże*, Zasady procesu karnego i ich system, ZNUJ Prawo 1956, Nr 3; K. Cioch, P. Mierzejewski, Opinia biegłych psychiatrów w procesie karnym

w świetle kodeksu postępowania karnego, WPP 1999, Nr 3–4; R. Citowicz, T. Fedorszczak, Kilka uwag na temat mediacji w sprawach karnych, ADR. Arbitraż i Mediacja 2008, Nr 2; S. Cora, Zasada legalizmu ścigania a zawiadomienie o przestępstwie, PiP 2010, Nr 10; A. Czapięgo, Nowe zadania i wyzwania dla uczestników procesu po „Wielkiej Nowelizacji 2015”, w: P. Czarnecki, M. Czerwińska, Uczestnicy postępowania karnego w świetle nowelizacji procedury karnej po 1.7.2015 r. Komentarz praktyczny, Warszawa 2015; P. Czarnecki, Postępowanie dyscyplinarne wobec osób wykonujących prawnicze zawody zaufania publicznego, Warszawa 2013; *tenże*, Umorzenie postępowania z powodu niepopelnienia czynu, Prok. i Pr. 1998, Nr 1; P. Czarnecki, P. Mamak, Triumfy funkcji kompensacyjnej w prawie karnym na marginesie art. 59a k.k., w: Nowelizacja części ogólnej Kodeksu karnego – nieunikniona konieczność czy pozorna potrzeba, Kraków 2013; P. Czarnecki, A. Matukin, Intertemporalne aspekty obowiązywania ustawy karnej procesowej – zarys problematyki, CzPKiNP 2010, Nr 1; P. Czarny, B. Naleziński, Bezpośrednie stosowanie konstytucji; normy samowykonalne w konstytucji, w: J. Trzcziński (red.), Charakter i struktura norm konstytucji, Warszawa 1997; J. Czepek, Zobowiązania pozytywne państwa pierwszej generacji na tle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, Olsztyn 2014; P. Daniluk, Konstytucyjność braku sądowej kontroli zezwolenia prokuratora na ujawnienie danych osobowych i wizerunku podejrzanego, IN 2011, Nr 3; W. Daszkiewicz, Konstytucyjne prawo do sądu a nowy Kodeks postępowania karnego, w: E. Skrętowicz (red.), Nowy Kodeks postępowania karnego. Zagadnienia węzłowe, Kraków 1998; *tenże*, Pokrzywdzony przestępstwem a zasada legalizmu w procesie karnym, GSP 2003, t. XI; *tenże*, Postępowanie karne procesowe. Zagadnienia ogólne, Bydgoszcz 2000; *tenże*, Proces karny, Toruń 1976; *tenże*, Proces karny. Część ogólna, Warszawa–Poznań 1994; *tenże*, Przestępność czynu jako przesłanka procesowa, PiP 1968, Nr 12; A. Demenko, Prawo do obrony formalnej w transgranicznym postępowaniu karnym w Unii Europejskiej, Warszawa 2013; Z. Doda, Rewizja nadzwyczajna w polskim procesie karnym, Warszawa 1972; Z. Doda, A. Gaberle, Kontrola odwoławcza w procesie karnym – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Komentarz, Warszawa 1997; Z. Doda, J. Grajewski, Węzłowe problemy postępowania karnego w świetle orzecznictwa SN za lata 1991–1994, cz. 1, PS 1996, Nr 5; D. Dölling, K.H. Gössel, S. Waltoś, Relacje o przestępstwach i procesach karnych w prasie codziennej w Niemczech i w Polsce, Kraków 1997; D. Drajewicz, Kontradiktoryjność procesu przed sądem I instancji w znowelizowanym KPK, MoP 2014, Nr 21; T. Dudek, Zawieszenie postępowania karnego skarbowego ze względu na pre Judykat, Prok. i Pr. 2012, Nr 11; K. Dudka, Podmioty uprawnione do złożenia wniosku o ściganie przestępstwa popełnionego na szkodę małoletniego pokrzywdzonego, Prok. i Pr. 2006, Nr 9; *taż*, Rola prokuratora w znowelizowanym postępowaniu karnym, Prok. i Pr. 2015, Nr 1–2; *taż*, Stosowanie przepisów kodeksu postępowania karnego w postępowaniach dyscyplinarnych uregulowanych w prawie o adwokataturze oraz ustawie o radcach prawnych, w: M. Mozgawa (red.), Prawo w działaniu. Sprawy karne, t. 18, Warszawa 2014; S. Dudziak, Uiszczenie wymagalnej należności publicznoprawnej jako przesłanka zastosowania instytucji prawa karnego skarbowego, MoPod 2008, Nr 8; J. Duży, Glosa do wyr. SN z 9.1.2012 r., V KK 327/11, PiP 2013, Nr 4; *tenże*, Kompetencja sądu karnego do ustalenia kwoty uszczuplonego podatku, Prok. i Pr. 2014, Nr 1; *tenże*, Zasada prawdy w znowelizowanym kodeksie postępowania karnego, PiP 2015, Nr 5; T. Ereciński, K. Weitz, Efektywność ochrony prawnej udzielanej przez sądy w Polsce, PS 2005, Nr 10; L. Falandysz, Pokrzywdzony w prawie karnym i wiktymologii, Warszawa 1980; A. Gaberle, Leksykon polskiej procedury karnej, Gdańsk 2004; A. Gaberle, M. Korcyl-Wolska, Komentarz do ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, Gdańsk 2002; K. Gajowniczek-Pruszyńska, P. Karlik, Kodeks postępowania karnego. Komentarz do ustawy z 19.7.2019 r., Warszawa 2020; T. Gardocka, Prejudycjalność w polskim procesie karnym, Warszawa 1987; L. Garlicki (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 1999; *tenże*, Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu, Warszawa 2003; *tenże*, Przewlekłość postępowania sądowego a kryteria strasburskie (stosowanie ustawy z 2004 r. z perspektywy Europejskiego Trybunału Praw Człowieka), w: L. Gardocki, J. Godyń, M. Hudzik, L.K. Paprzycki (red.), Nowe technologie dowodowe a proces karne, Warszawa 2007; L. Garlicki, P. Hofmański, A. Wróbel, Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, t. 1, Komentarz do artykułów 1–18, Warszawa 2010; A. Gerecka-Żołyńska, Uwagi o obowiązku poddania się oskarżonemu badaniom w celu uzyskania dowodu a kontradiktoryjność procesu karnego, w: P. Wilkiński (red.), Kontradiktoryjność w polskim procesie karnym, Warszawa 2013; D. Gil, Problematyka mediacji w kontekście zmian w polskim procesie karnym, IetA 2014, Nr 3; P. Girdwoyń, Rozkład ciężaru dowodu w procesie karnym a taktyka obrony. Uwagi na tle polskiego i niemieckiego stanu prawnego, SI 2004, t. 43; *tenże*, Zarys kryminalistycznej taktyki obrony, Kraków 2004; T. Gizard-Studnicki, Prawda sądowa w postępowaniu cywilnym, PiP 2009, Nr 7; W. Gliniecki, Przyspieszenie i usprawnienie postępowania karnego a ochrona interesów pokrzywdzonego, Prok. i Pr. 2007, Nr 2; C. Golik, Zawiadomienie o wszczęciu postępowania przygotowawczego przeciwko określonej osobie (art. 21 § 2 k.p.k.), PS 2015, Nr 3; Z. Gosk, B. Szyrowski, Zasada oportunistyzmu w polskim postępowaniu karnym (art. 11 k.p.k.), PS 2004, Nr 11–12; M. Goss, Cofnięcie aktu oskarżenia przez oskarżyciela publicznego, Prok. i Pr. 2014, Nr 3; Z. Gostyński, Obowiązek informowania uczestników postępowania o ich obowiązkach i uprawnieniach jako przejaw zasady uczciwego (rzetelnego) procesu, w: J. Czapska, A. Gaberle, A. Światłowski, A. Zoll (red.), Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności. Księga ku czci Prof. S. Waltosia, Warszawa 2000; *tenże*, Umorzenie postępowania na podstawie art. 11 nowego k.p.k. – odstępstwo od zasady legalizmu, Prok. i Pr. 1997, Nr 12; *tenże*,

Zasada szybkości w nowym kodeksie postępowania karnego, w: *E. Skrętowicz* (red.), *Nowy kodeks postępowania karnego. Zagadnienia węzłowe*, Lublin 1997; *tenże*, *Zawieszenie postępowania karnego*, Warszawa 1994; *Z. Gostyński, S. Zabłocki*, w: *R.A. Stefański, S. Zabłocki* (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2003; *P. Górecki, S. Stachowiak*, *Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich. Komentarz*, Kraków 2002; *O. Górniok i in.*, *Kodeks karny. Komentarz*, t. 1, Gdańsk 2005; *A. Górski, A. Sakowicz*, *Zasada wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach karnych organów wymiaru sprawiedliwości w ramach Unii Europejskiej*, w: *A. Górski, A. Sakowicz* (red.), *Zwalczanie przestępczości w Unii Europejskiej. Współpraca sądowa i policyjna w sprawach karnych*, Warszawa 2006; *J. Grajewski* (red.), *Kodeks postępowania karnego. Objasnienia dla studentów* (art. 1–424), t. 1, Kraków 2005; *J. Grajewski* (red.), *Prawo karne procesowe – część ogólna*, Warszawa 2009; *tenże*, *Przebieg procesu karnego*, Warszawa 1996, 2008; *tenże*, *Ściganie na wniosek w polskim procesie karnym*, Gdańsk 1982; *J. Grajewski, S. Steinborn*, *Zasada prawdy materialnej jako granica upraszczania procesu karnego*, w: *Z. Sobolewski, G. Artymiak* (red.), *Zasada prawdy materialnej. Materiały z konferencji*, Krasice, 15–16 października 2005 r., Kraków 2006; *E. Graul*, *Abstrakte Gefährdungsdelikte und Präsumtionen im Strafrecht*, Berlin 1991; *B. Gronowska*, *Prawo oskarżonego do milczenia oraz wolność od samooskarżania w ocenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, *Prok. i Pr.* 2009, Nr 7–8; *T. Grzegorzczak*, *Abolicja jako przesłanka procesowa*, w: *M. Jeż-Ludwichowska, A. Lach* (red.), *System Prawa Karnego Procesowego*, t. 4, *Dopuszczalność procesu*, Warszawa 2015; *tenże*, *Cofnięcie wniosku o ściganie w procesie karnym*, *PS* 1997, Nr 1; *tenże*, *Dalsze zmiany procedury karnej w I półroczu 2007 roku*, *Prok. i Pr.* 2007, Nr 9; *tenże*, *Obrońca w postępowaniu przygotowawczym*, Łódź 1988; *tenże*, *Postępowanie przygotowawcze w świetle nowelizacji z dnia 27 września 2013 r. i rola w nim prokuratora w aspekcie sądowego stadium procesu*, *Prok. i Pr.* 2015, Nr 1–2; *tenże*, *Ściganie na wniosek w systemie trybów ścigania karnego*, *PiP* 1987, Nr 1; *tenże*, *Wniosekowy tryb ścigania czynów karalnych*, Łódź 1986; *W. Grzeszczyk*, *Kasacja w sprawach karnych. Komentarze, piśmiennictwo, orzecznictwo, wzory pism*, Warszawa 2001; *tenże*, *Wpływ orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego na procedurę karną*, *Prok. i Pr.* 2005, Nr 11; *T. Gurdak, B. Kromotowski*, *Rola prokuratora w znowelizowanym postępowaniu karnym*, w: *P. Czarnecki, M. Czerwińska* (red.), *Uczestnicy postępowania karnego w świetle nowelizacji procedury karnej po 1.7.2015 r. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2015; *J. Gurgul*, *Badania oskarżonego w celach dowodowych*, *Prob.Krym.* 1971, Nr 90; *M. Gutowski, P. Kardas*, *Sądowa kontrola konstytucyjności prawa. Kilka uwag o kompetencji sądów powszechnych do bezpośredniego stosowania konstytucji*, *Pal.* 2016, Nr 4; *J. Haber*, *Pojęcie i istota przesłanek procesu karnego*, *PiP* 1967, Nr 2; *M. Haczowska* (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2014; *P. Hadrych*, *Warunki dopuszczenia przedstawiciela społecznego do udziału w postępowaniu sądowym*, *Prok. i Pr.* 2002, Nr 2; *M. Hauser*, *Odpowiednie stosowanie przepisów prawa – uwagi porządkujące*, *AUW PPIA* 2005, Nr 65; *W. Hazuka*, *Wykonanie praw pokrzywdzonego małoletniego, gdy sprawcą przestępstwa jest jego przedstawiciel ustawowy lub opiekun*, *Prob.Praw.* 1972, Nr 10; *W. Hermeliński, B. Nita*, *Prawo do obrony w transgranicznym postępowaniu karnym. Koncepcja obrońcy europejskiego*, *Pal.* 2009, Nr 5–6; *W. Hermeliński, B. Nita-Światłowska*, *Kilka uwag o prawie do obrony w związku z nowelizacją Kodeksu postępowania karnego z 2016 r.*, *Pal.* 2016, Nr 9; *P. Hofmański*, *Europejska Konwencja Praw Człowieka i jej znaczenie dla prawa karnego materialnego, procesowego i wykonawczego*, *Białystok* 1993; *tenże*, *Granice niezależności sądu w kształtowaniu prawnej podstawy rozstrzygnięcia w procesie karnym*, *PPK* 1991, Nr 17; *tenże*, *Konwencja Europejska a prawo karne*, *Toruń* 1995; *tenże*, *Prawda materialna w kontrydycyjnym procesie karnym?*, w: *S. Waltoś* (red.), *Księga dedykowana dr Ewie Weigend*, Kraków 2011; *tenże*, *Samodzielność jurysdykcyjna sądu karnego*, *Katowice* 1988; *tenże*, *Wielka reforma Kodeksu postępowania karnego 2013*, *FP* 2012, Nr 4; *tenże*, *Zasada prawdy w postulowanym modelu procesu karnego*, w: *K. Kremens, J. Skorupka* (red.), *Pojęcie, miejsce i znaczenie prawdy w polskim procesie karnym*, *Wrocław* 2013; *P. Hofmański, D. Szumiło-Kulczycka, S. Waltoś*, *Przewlekłość procesu karnego w Polsce i środki jej zwalczania*, w: *S. Waltoś, J. Czapska* (red.), *Zagubiona szybkość procesu karnego. Jak ją przywrócić?*, Warszawa 2005; *P. Hofmański, S. Zabłocki*, *Kodeks postępowania karnego z 1997 roku – konieczność zmian legislacyjnych*, w: *A. Zoll* (red.), *Racjonalna reforma prawa karnego*, Warszawa 2001; *ciż*, *Meandry wykładni art. 9 § 2 kodeksu postępowania karnego, czyli jak postępować z „wnioskami” składanymi na podstawie tego przepisu*, w: *L. Leszczyński, E. Skrętowicz, Z. Holda* (red.), *W kręgu teorii i praktyki prawa karnego. Księga poświęcona pamięci Profesora Andrzeja Wąska*, *Lublin* 2005; *S. Iwanicki*, *Immunitet parlamentarny jako przyczyna zawieszenia postępowania karnego*, *Prok. i Pr.* 1999, Nr 10; *J. Izdoreczyk*, *Prawo do obrony w postępowaniu odwoławczym*, w: *P. Hofmański* (red.), *Węzłowe problemy procesu karnego*, Warszawa 2010; *M. Jankowski*, *Obowiązek udzielenia informacji prawnej w procesie karnym*, *NP* 1983, Nr 6; *B. Janusz*, *Czynności sprawdzające prowadzone w stosunku do osoby podejrzewanej chronionej immunitetem w polskim procesie karnym*, *RPEiS* 2005, Nr 4; *W. Jasiński*, *Prawo do nieobciążania się w procesie karnym w świetle standardów strasburskich*, *Prok. i Pr.* 2015, Nr 7–8; *tenże*, *Uwagi o trybie ścigania przestępstwa zgwałcenia*, *Prok. i Pr.* 2014, Nr 1; *tenże*, *Zasada bezstronności sądu*, w: *P. Wiliński* (red.), *System Prawa Karnego Procesowego*, t. 3, cz. 2, *Zasady procesu karnego*, Warszawa 2014; *A. Jezusek*, *Niektóre aspekty powszechnego obowiązku udzielenia pomocy organom prowadzącym postępowanie karne*, *Pal.* 2016,

Nr 6; *M. Jeż-Ludwichowska*, Dowodowe obowiązki oskarżonego, w: *A. Marek* (red.), Współczesne problemy procesu karnego i jego efektywności, Toruń 2004; *taż*, Zasada prawdy w postępowaniu przygotowawczym oraz kształt kontrydiktoryjności i oficjalności w jurysdykcyjnym stadium postępowania karnego – czy potrzebne są zmiany?, w: *Funkcje procesu karnego*. Księga jubileuszowa Profesora Janusza Tyłmana, Warszawa 2011; *M. Jeż-Ludwichowska*, *A. Lach* (red.), System Prawa Karnego Procesowego, t. 4, Dopuszczalność procesu, Warszawa 2015; *Jodłowski J.*, Wpływ ograniczenia inicjatywy dowodowej sądu na realizację zasady prawdy materialnej w postępowaniu karnym, CzPKiNP 2012, Nr 6; *tenże*, Zasada prawdy materialnej – obowiązek ustalenia faktów zgodnych z rzeczywistością czy dyrektywa optymalizacyjna?, w: *P. Wiliński* (red.), Kontrydiktoryjność w polskim procesie karnym, Warszawa 2013; *A. Kabat*, Bezpośrednie stosowane Konstytucji RP w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego, w: *K. Działocha* (red.), Bezpośrednie stosowane Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2005; *K. Kaczmarczyk-Kłak*, Prawo łaski w Polsce na tle porównawczym: dawniej i współcześnie, Rzeszów 2013; *D. Kaczorkiewicz*, Czynności podejmowane z urzędu przez organ prowadzący postępowanie karne a wnioski uprawnionych podmiotów, Prok. 2006, Nr 3; *taż*, Udzielenie pomocy organom postępowania karnego, PPE 2009, Nr 9; *A. Kaftal*, Model rozprawy głównej w prawie polskim de lege lata i de lege ferenda, SI 1985, t. 13; *tenże*, Prawomocność wyroków sądowych w polskim prawie karnym procesowym, Warszawa 1966; *M. Kalemba*, Zasada in dubio pro reo w kontrydiktoryjnym procesie karnym, w: *P. Wiliński* (red.), Kontrydiktoryjność w polskim procesie karnym, Warszawa 2013; *S. Kalinowski*, Polski proces karny, Warszawa 1981; *tenże*, Polski proces karny w zarysie, Warszawa 1979; *I.C. Kamiński*, Ograniczenia swobody wypowiedzi dopuszczalne w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Analiza krytyczna, Warszawa 2010; *P. Kardas*, Garść refleksji o standardzie rzetelnego procesu w kontekście zasady prawdy materialnej oraz konstrukcji czynności sądowych w postępowaniu przygotowawczym, w: *J. Skorupka*, *W. Jasiński* (red.), Rzetelny proces karny. Materiały konferencji naukowej. Trzebiezowice 17–19.9.2009 r., Warszawa 2010; *tenże*, Mieszany, kontrydiktoryjny czy inkwizycyjny proces karny? Rozważania o kierunku projektowanych zmian Kodeksu postępowania karnego, CzPKiNP 2011, Nr specjalny; *tenże*, Problem reakcji na tzw. czyny przepoławione w świetle ciągłości popełnienia przestępstwa, konstrukcji idealnego zbiegu czynów karalnych oraz zasady ne bis in idem, Prok. i Pr. 2018, Nr 3; *tenże*, Projektowany model obrony z urzędu a zasada prawdy materialnej, Pal. 2013, Nr 5–6; *tenże*, Przesłstwo ciągłe w prawie karnym materialnym, Kraków 1999; *tenże*, Zasada prawdy materialnej a kontrydiktoryjność postępowania dowodowego. Przeciwstawne czy komplementarne zasady procesu karnego?, w: *J. Giezek*, *A. Malicki* (red.), Adwokatura jako uczestnik procesu legislacyjnego, t. 5, Warszawa 2012; *tenże*, Zasada prawdy materialnej w perspektywie korespondencyjnej, koherencyjnej, pragmatycznej i konsensualnej teorii prawdy (kilka uwag na tle propozycji nowego ujęcia przepisów dotyczących postępowania dowodowego przed sądem pierwszej instancji oraz postępowania dowodowego w toku postępowania przygotowawczego), w: *P. Wiliński* (red.), Kontrydiktoryjność w polskim procesie karnym, Warszawa 2013; *P. Kardas*, *J. Giezek*, Nowe uregulowania ciągłości popełnienia przestępstwa i wykroczenia (art. 12 § 2 Kodeksu karnego i art. 10a Kodeksu wykroczeń), Pal. 2019, Nr 1–2; *ciż*, Zasada ne bis in idem a nowe regulacje ciągłości popełnienia przestępstwa, Pal. 2019, Nr 4; *P. Karlik*, Potrzeba zmian mediacji w sprawach karnych, Prok. i Pr. 2013, Nr 6; *A. Kaznowski*, Udział pokrzywdzonego małoletniego w procesie karnym, Prok. i Pr. 2007, Nr 5; *M. Klejnowska*, Oskarżony jako osobowe źródło informacji o przestępstwie, Kraków 2004; *M. Klejnowska*, *C.P. Kłak*, *M. Rogalski*, *Z. Sobolewski*, *P.K. Sowiński*, Proces karny. Część ogólna, Warszawa 2012; *C.P. Kłak*, Pojęcie przewlekłości postępowania sądowego, Prok. i Pr. 2008, Nr 12; *tenże*, Temporalna niedopuszczalność złożenia nowej skargi na przewlekłość postępowania, Prok. i Pr. 2011, Nr 3; *tenże*, Wymogi formalne skargi na przewlekłość postępowania, Prok. i Pr. 2010, Nr 3; *C.P. Kłak*, *I. Oleksiewicz*, „Rozsądny termin” postępowania w orzecznictwie międzynarodowym. Zagadnienia wybrane, IetA 2004, Nr 4; *M. Kłopotka*, Skarga na przewlekłość w postępowaniu sądowym (ze szczególnym uwzględnieniem przepisów postępowania karnego), NKPK 2006, t. XIX; *R. Kmiecik*, Glosa do post. SN z 18.7.2000 r., IV KZ 63/00, OSP 2001, Nr 1, poz. 11; *tenże*, Glosa do uchw. SN z 10.7.1969 r., VI KZP 6/69, NP 1970, Nr 3; *tenże*, Prawo do milczenia zatrzymanej osoby podejrzanej (w świetle reguły nemo tenetur), Prok. i Pr. 2000, Nr 7–8; *tenże*, Samoobwinienie w procesie karnym (przyczynek do historii badań karnistycznych w UMCS w Lublinie), w: *T. Bojarski* (red.), Rozwój nauk penalnych w sześćdziesięciolecie Wydziału Prawa i Administracji UMCS, Lublin 2009; *R. Koper*, Postępowanie mediacyjne a skazanie oskarżonego bez rozprawy, Prok. i Pr. 1999, Nr 11–12; *tenże*, Warunki umorzenia postępowania karnego w trybie art. 59a k.k., IN 2014, Nr 3; *tenże*, Wniosek pokrzywdzonego o umorzenie postępowania karnego w trybie art. 59a k.k., MoP 2014, Nr 10; *K. Korzan*, Orzeczenia konstytucyjne w postępowaniu cywilnym, Warszawa 1972; *A. Korzeniewska-Lasota*, Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego w postępowaniu w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów. Część I. Zagadnienia ogólne, Pal. 2013, Nr 9–10; *J. Kosowski*, Pouczenie oskarżonego (podejzranego) w procesie karnym a kwestia odpowiedzialności karnej i wymiaru kary – zagadnienia wybrane, w: *Z. Cwiągalski*, *G. Artymiak* (red.), Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego, Warszawa 2009; *M. Kowalski*, Czynności w niezbędnym zakresie w postępowaniu karnym, Prok. i Pr. 2003, Nr 1; *W. Kozielewicz*, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy, Warszawa 2016; *T. Koziół*, Zasada in dubio pro reo a brak

wątpliwości co do okoliczności popełnienia czynu jako przesłanka warunkowego umorzenia postępowania karnego, PS 2002, Nr 11–12; *L.T. Krawczyk*, Materialnoprawne ujęcie czynu ciągłego a zakres powagi rzeczy osądzonej w przypadku przestępstwa popełnionego czynem ciągłym, w: *Z. Cwiąkałski, A. Artymiak* (red.), Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego, Warszawa 2009; *A.Z. Krawiec*, Podmioty uprawnione do wykonywania praw małoletniego pokrzywdzonego w procesie karnym, WPP 2008, Nr 2; *M. Królikowski*, Wokół problematyki tzw. umorzenia restytucyjnego, w: *A. Blachnio-Parzych, J. Jakubowska-Hara, J. Kosonoga, H. Kuczyńska* (red.), Problemy wymiaru sprawiedliwości karnej. Księga jubileuszowa Profesora Jana Skupińskiego, Warszawa 2014; *M. Królikowski, R. Zawłocki* (red.), Kodeks karny. Komentarz. Część ogólna, t. 2, Legalis 2015; *P. Kruszyński*, Prawo podejrzanego do obrony w nowym k.p.k., w: *E. Skrętowicz* (red.), Nowy Kodeks postępowania karnego. Zagadnienia węzłowe, Kraków 1998; *tenże*, Reguła in dubio pro reo po noweli Kodeksu postępowania karnego z 27 września 2013 roku, w: *T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski, D. Świecki, M. Zbrojewska* (red.), Polski proces karny i materialne prawo karne w świetle nowelizacji z 2013 r. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Tyłmanowi z okazji Jego 90. urodzin, Warszawa 2014; *tenże*, Sprawność postępowania sądowego. Dyskusja w Redakcji „Państwo i Prawa”, PiP 1974, Nr 7; *tenże*, Stanowisko prawne obrońcy w procesie karnym, Białystok 1991; *tenże*, Ustalenia alternatywne w procesie karnym, PiP 1984, z. 10; *tenże*, Zakres obowiązywania reguły in dubio pro reo w procesie karnym, PiP 1979, Nr 10; *tenże*, Zasada domniemania niewinności w polskim procesie karnym, Warszawa 1983; *tenże*, Zasada domniemania niewinności w świetle najnowszego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, w: *M. Płachta* (red.), Aktualne problemy prawa i procesu karnego. Księga ofiarowana Profesorowi Janowi Grajewskiemu, GSP 2003, t. XI; *P. Kruszyński, S. Pawelec*, Zasada domniemania niewinności, w: *P. Wiliński* (red.), System Prawa Karnego Procesowego, t. 3, cz. 2, Zasady procesu karnego, Warszawa 2014; *I. Krzeźnicki*, Ławnik ludowy, czyli ławnik, Rzeczp. z 2.6.2003 r.; *L. Kubicki*, Przestępstwa popełniane przez zaniechanie, Warszawa 1956; *M. Kucharczyk*, Pomówienie jako szczególny rodzaj „wyjaśnień” oskarżonego, PS 2005, Nr 4; *H. Kuczyńska*, Umorzenie prokuratorskie jako podstawa do zastosowania zasady ne bis in idem w stosunkach między państwami członkowskimi Unii Europejskiej – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 19.7.2017 r., V KK 92/17, EPS 2018, Nr 7; *J. Kudrelek*, Choroba psychiczna jako przyczyna zawieszenia postępowania karnego, Prok. i Pr. 2004, Nr 11–12; *tenże*, Zawieszenie postępowania karnego, PPol. 2004, Nr 4; *C. Kulesza*, Efektywność udziału obrońcy w procesie karnym w perspektywie prawnoporównawczej, Kraków 2005; *tenże*, Jakość obrony formalnej jako warunek rzetelnego procesu (refleksje prawnoporównawcze), w: *J. Skorupka* (red.), Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdy, Warszawa 2009; *tenże*, Legalizm i oportunizm ścigania a prawa pokrzywdzonego w świetle nowelizacji polskiego ustawodawstwa karnego z 2013 roku, w: *T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski, D. Świecki, M. Zbrojewska* (red.), Polski proces karny i materialne prawo karne w świetle nowelizacji z 2013 r. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Tyłmanowi z okazji Jego 90. urodzin, Warszawa 2014; *tenże*, Mediacja a system wymiaru sprawiedliwości (szanse, ograniczenia, zagrożenia), PiP 1995, Nr 12; *tenże*, Od obrony formalnej do obrony realnej? Nowa rola obrońcy w projekcie reformy procedury karnej, w: *A. Blachnio-Parzych, J. Jakubowska-Hara, J. Kosonoga, H. Kuczyńska*, Problemy wymiaru sprawiedliwości karnej. Księga jubileuszowa Profesora Jana Skupińskiego, Warszawa 2013; *tenże*, Przemodelowanie postępowania karnego, Biuletyn Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, Warszawa 2011; *tenże*, Rola pokrzywdzonego w procesie karnym w świetle ustawodawstwa i praktyki wybranych krajów zachodnich, Białystok 1995; *tenże*, Rola prokuratora w znowelizowanym kodeksie postępowania karnego, Prok. i Pr. 2014, Nr 4; *tenże*, Zasada skargowości w polskim prawie karnym, w: *P. Wiliński* (red.), System Prawa Karnego Procesowego, t. 3, cz. 1, Zasady procesu karnego, Warszawa 2014; *M. Kulik*, Glosa do post. SN z 27.1.2011 r., I KZP 27/10, LEX 2011; *B. Kunicka-Michalska*, Prawo oskarżonego do obrony a fałszywe oskarżenia, Pal. 1968, Nr 6; *taż*, Z problematyki społecznej szkodliwości czynu, PPK 1998, Nr 18; *D. Kuźlewski*, Ewolucja polskich uregulowań dotyczących mediacji w sprawach karnych na tle standardów europejskich, Białostockie Studia Prawnicze 2014, Nr 15; *tenże*, Mediacja po nowelizacji k.p.k. – krok ku zwiększeniu roli konsensualizmu w polskim procesie karnym?, w: *Z. Sobolewski, G. Artymiak, C.P. Klak* (red.), Problemy znowelizowanej procedury karnej, Kraków 2004; *tenże*, Zmiany w k.p.k. dotyczące mediacji, Jur. 2001, Nr 10; *Z. Kwiatkowski*, Zakaz przesłuchania mediatora jako świadka w znowelizowanym Kodeksie postępowania karnego w: *T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski, D. Świecki, M. Zbrojewska* (red.), Polski proces karny i materialne prawo karne w świetle nowelizacji z 2013 r. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Tyłmanowi z okazji Jego 90. urodzin, Warszawa 2014; *tenże*, Zakres stosowania reguły in dubio pro reo w polskim procesie karnym, w: *B.T. Bienkowska, M. Rogacka-Rzewnicka* (red.), Wokół gwarancji współczesnego procesu karnego, Warszawa 2015; *A. Lach*, Granice badań oskarżonego w celach dowodowych. Studium w świetle reguły nemo se ipsum accusare tenetur i prawa do prywatności, Toruń 2010; *tenże*, Umorzenie postępowania karnego na podstawie art. 59a k.k., Prok. i Pr. 2014, Nr 1–2; *P. Lewczyk*, Zakres związania sądu karnego decyzją podatkową, PS 2013, Nr 4; *M. Lipczyńska*, Nowa zasada procesowa. Prawo do informacji, GSIP 1971, Nr 3; *taż*, Polski proces karny. Zagadnienia ogólne, Warszawa 1986; *taż*, Znaczenie i funkcje zasady in dubio pro reo w procesie karnym, PiP 1967, Nr 10; *G. Łabuda*, Zawieszenie postępowania

karnego skarbowego ze względu na prejudykat, Prok. i Pr. 2011, Nr 3; *L. Łamejko*, Prawo do milczenia w procesie karnym a domniemanie niewinności i prawo do obrony, w: *J. Kasprzak, B. Młodziejowski* (red.), Kryminalistyka i inne nauki pomocowe w postępowaniu karnym, Olsztyn 2009; *K. Łuczarski, A. Muszyńska*, Realizacja prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego a zasada szybkości postępowania, Prok. i Pr. 2009, Nr 10; *J. Majewski*, Uwagi o przewidywanym wpływie projektowanych zmian w przepisach o postępowaniu jurysdykcyjnym na możliwości realizacji zasady prawdy materialnej – głos w dyskusji, w: *J. Giezek, A. Malicki* (red.), Adwokatura jako uczestnik procesu legislacyjnego, t. 5, Warszawa 2012; *T. Majowska*, Ograniczenie prawa do obrony podmiotu zbiorowego a odpowiedzialność i prawo do obrony podmiotu odpowiedzialnego posiłkowo i zobowiązanego do zwrotu korzyści, Prok. i Pr. 2012, Nr 11; *K. Marszał*, Głosa do post. SN z 20.9.2007 r., I KZP 25/07, PS 2008, Nr 10; *tenże*, Przedawnienie w prawie karnym, Warszawa 1972; *tenże*, Przedstawiciel społeczny, PPK 2001, Nr 24; *A. Matukin*, Kilka uwag na temat odpowiedniego stosowania przepisów kodeksu postępowania karnego na przykładzie postępowania dyscyplinarnego wobec doktorantów wyższej uczelni, w: *P. Hofmański* (red.), Węzłowe problemy procesu karnego. Materiały konferencyjne, Warszawa 2010; *L. Mazowiecka* (red.), Nowe środki ochrony i pomocy dla ofiar, Warszawa 2016; *M. Mazur* (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 1976; *M. Mozgawa*, Odpowiedzialność karna za przestępstwa prasowe, w: *A. Siemaszko* (red.), Prawo do działania, Warszawa 2008; *tenże* (red.), Prawo karne materialne. Część ogólna, Warszawa 2009; *A. Murzynowski*, Istota i zasady procesu karnego, Warszawa 1994; *tenże*, Refleksje na temat instytucji ułaskawienia w świetle aktualnego stanu prawnego w: *A. Lopatka, B. Kunicka-Michalska, S. Kiewlicz* (red.), Prawo. Społeczeństwo. Jednostka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Leszkowi Kubickiemu, Warszawa 2003; *tenże*, Refleksje na temat przestrzegania zasady prawdy materialnej a zachowania sprawności postępowania karnego, w: Aktualne problemy prawa i procesu karnego. Księga ofiarowana profesorowi Janowi Grajewskiemu, GSP 2003, t. XI; *tenże*, Ułaskawienie w Polsce Ludowej, Warszawa 1965; *tenże*, Zasada legalizmu w postępowaniu lustracyjnym, w: *J. Czapska, A. Gaberle, A. Światłowski, A. Zoll* (red.), Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności. Księga ku czci Profesora Stanisława Waltosia, Warszawa 2000; *J. Nelken*, Ciężar dowodowy w procesie karnym, NP 1969, Nr 6; *B. Nita*, Artykuł 54 konwencji wykonawczej z Schengen w wyrokach Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z 28 września 2006 r.: C-467/04, postępowanie karne przeciwko Giuseppe Francesco Gasparini i innym oraz C-150/05, Jean Leon Van Straaten przeciwko Niderlandom i Republice Włoskiej, EPS 2007, Nr 9; *taż*, Konstytucyjne zakorzenienie zasady nemo tenetur se ipsum accusare, w: *J. Skorupka* (red.), Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdy, Warszawa 2009; *taż*, O zasadzie ne bis in idem w art. 54 konwencji wykonawczej z Schengen, EPS 2006, Nr 7; *taż*, Postępowanie karne przeciwko podmiotowi zbiorowemu, Gdańsk 2008; *taż*, Trybunał Konstytucyjny a proces karny, Kraków 1999; *taż*, Zakaz podwójnego karania w ujęciu konstytucyjnym, KSK 2011, Nr 2; *taż*, Zawieszenie postępowania karnego w związku z postępowaniem przed Trybunałem Konstytucyjnym, PS 2000, Nr 1; *B. Nita-Światłowska*, Odmienność ujęcia zasady ne bis in idem w karcie praw podstawowych Unii Europejskiej oraz w konwencji wykonawczej z Schengen, PS 2015, Nr 3; *taż*, Prawomocność orzeczenia jako element wyznaczający zakres zasady ne bis in idem w art. 54 Konwencji wykonawczej z Schengen, EPS 2014, Nr 5; *B. Nita, A. Światłowski*, Kontradiktoryjny proces karny (między prawdą materialną a szybkością postępowania), PiP 2012, Nr 1; *J. Nowacki*, „Odpowiednie” stosowanie przepisów prawa, PiP 1964, Nr 3; *C. Nowak*, Prawo do rzetelnego procesu sądowego w świetle EKPC i orzecznictwa ETPC, w: *P. Wiliński* (red.), Rzetelny proces karny, Warszawa 2009; *M.A. Nowicki*, Europejska Konwencja Praw Człowieka. Wybór orzecznictwa, Warszawa 1999; *I. Nowikowski*, O niektórych kwestiach związanych z tak zwanym umorzeniem absorpcyjnym, GSP 2003, t. XI; *tenże*, Uczestnicy procesu karnego według nowego k.p.k. (zagadnienia wybrane), w: *E. Skrętowicz* (red.), Nowy Kodeks postępowania karnego. Zagadnienia węzłowe, Kraków 1998; *tenże*, Uwagi o zasadzie rzetelnego procesu karnego (kwestie wybrane), w: *J. Skorupka* (red.), Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdy, Warszawa 2009; *tenże*, W kwestii skargi na nierozpoznanie sprawy w rozsądnym terminie w postępowaniu karnym (zagadnienia wybrane), w: *A. Marek* (red.), Współczesne problemy procesu karnego i jego efektywności. Księga pamiątkowa Profesora Andrzeja Bulszewicza, Toruń 2004; *R. Olszewski*, Role prokuratora w postępowaniu karnym, Prok. i Pr. 2014, Nr 1; *T.A. Olszewski*, Umorzenie absorpcyjne, Prok. i Pr. 2008, Nr 1; *A. Orfin*, Sprawność postępowania karnego w świetle zasady prawdy materialnej i zasady bezpośredniości, IN 2012, Nr 3; *K. Papke-Olszauskas, K. Woźniowski*, Przedstawiciel społeczny w polskim procesie karnym – wybrane zagadnienia, GSP 2003, t. XI; *L.K. Paprzycki*, Prawa i obowiązki pokrzywdzonego w postępowaniu przed sądem karnym pierwszej instancji – zarys problematyki, Pal. 2000, Nr 2–3; *tenże*, Problematyka psychiatryczna w nowej kodyfikacji karnej, Prok. i Pr. 1997, Nr 11; *K. Peters*, Strafprozess, Karlsruhe 1966; *A. Pilch*, Umorzenie postępowania w trybie projektowanego art. 59a k.k., PiP 2013, Nr 4; *R. Piotrowski*, Stosowanie prawa łaski w Konstytucji RP, SI 2006, Nr 45; *M. Popiel*, Kontradiktoryjność postępowania a udział sądu w dotarciu do prawdy materialnej, w: *P. Czarnecka, M. Czerwińska* (red.), Uczestnicy postępowania karnego w świetle nowelizacji procedury karnej po 1.7.2015 r. Komentarz praktyczny, Warszawa 2015; *F. Prusak*, Pociągnięcie podejrzanego do odpowiedzialności w procesie karnym, Warszawa 1973; *tenże*, Postępowanie karne, Warszawa 2003; *P. Przygucki*, Prawda materialna w procesie karnym w perspektywie projektowanych

zmian kodeksu postępowania karnego, Acta UL, Fol. Iur. 2014, Nr 73; *T. Razowski*, Zlecenie czynności dowodowych przez sąd w toku rozprawy głównej, WPP 2003, Nr 4; *M. Rogacka-Rzewnicka*, Kasacja w polskim procesie karnym, Warszawa 2001; *taż*, Nowa kultura poszukiwania prawdy w procesie karnym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania karnego na podstawie ustawy z 27 września 2013 roku. Perspektywa systemowa, w: *T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski, D. Świecki, M. Zbrojewska* (red.), Polski proces karny i materialne prawo karne w świetle nowelizacji z 2013 r. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Tylmanowi z okazji Jego 90. urodzin, Warszawa 2014; *taż*, Oportunizm i legalizm ścigania przestępstw w świetle współczesnych przeobrażeń procesu karnego, Warszawa 2007; *taż*, Znaczenie niepisanych reguł postępowania dla tworzenia podstaw rzetelnego procesu karnego, w: *J. Skorupka* (red.), Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdy, Warszawa 2009; *M. Rogalski*, Konsekwencje orzekania wbrew zakazowi ne bis in idem, w: *Z. Sobolewski, G. Artymiak, C.P. Kłak* (red.), Problemy znowelizowanej procedury karnej, Kraków 2004; *tenże*, Prawomocność formalna i materialna w polskim procesie karnym, w: *G. Rejman, B.T. Bieńkowska, Z. Jędrzejewski, P. Mierzewski* (red.), Problemy prawa i procesu karnego. Księga poświęcona pamięci Profesora Alfreda Kaftala, Warszawa 2008; *tenże*, Przesłanki powagi rzeczy osądzonej w procesie karnym, Kraków 2005; *tenże*, Res iudicata a przestępstwo ciągłe, SP 2001, Nr 2; *tenże*, Res iudicata i zakaz ne bis in idem jako gwarancje rzetelnego procesu, w: *J. Skorupka* (red.), Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdy, Warszawa 2009; *tenże*, Res iudicata jako przesłanka procesu karnego, Rzeszów 2004; *tenże*, Tożsamość czynu w procesie karnym, PiP 2005, Nr 6; *tenże*, Zasady legalizmu w procesie karnym po noweli do kodeksu postępowania karnego z dnia 27 września 2013 r., Prok. i Pr. 2015, Nr 1–2; *R. Rogoziński*, Instytucja ulaskawienia, Warszawa 2009; *A. Sadowski*, Przestępstwo ciągłe, Lublin 1949; *A. Sakowicz*, Glosa do post. Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli z 10.9.2014 r., III Kp 1302/14, PSejm. 2014, Nr 6; *tenże*, Glosa do wyr. SA w Białymstoku z 24.6.2003 r., II Aka 146/03, Pal. 2005, Nr 7–8; *tenże*, Glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie C-486/14, Postępowanie karne przeciwko Piotrowi Kossowskiemu, BSP 2017, vol. 22, Nr 1; *tenże*, Opinia prawna na temat projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Przed pierwszym czytaniem 2013, Nr 1; *tenże*, Prawo do milczenia a instytucje konsensualnego zakończenia postępowania karnego, w: *R. Olszewski, D. Świecki, J. Kasiński, P. Misztal, K. Rydz-Sybilak, A. Matolepszy* (red.), Artes serviunt vitae, sapientia imperat. Proces karny sensu largo – rzeczywistość i wyzwania. Księga jubileuszowa Profesora Tomasza Grzegorzczaka z okazji 70. urodzin, Warszawa 2019; *tenże*, Prawo do milczenia w polskim procesie karnym, Białystok 2019; *tenże*, Umorzenie postępowania karnego na podstawie art. 59a k.k. jako wyjątek od zasady legalizmu, w: Zasada legalizmu w procesie karnym, Lublin 2015; *tenże*, Wzajemne uznawanie orzeczeń kończących postępowanie karne w kontekście zasady ne bis in idem, w: *A. Grzelak, M. Królikowski, A. Sakowicz* (red.), Europejskie prawo karne, Warszawa 2012; *tenże*, Zasada informacji procesowej, w: *P. Wiliński* (red.), System Prawa Karnego Procesowego, t. 3, cz. 2, Zasady procesu karnego, Warszawa 2014; *tenże*, Zasada ne bis in idem na gruncie art. 114 kodeksu karnego, PS 2003, Nr 10; *tenże*, Zasada ne bis in idem w prawie karnym w ujęciu paneuropejskim, Białystok 2011; *tenże*, Zasada prawdy materialnej a prawo do milczenia, w: *P. Hofmański* (red.), Węzłowe problemy procesu karnego. Materiały konferencyjne (Kraków 25–28.9.2008 r.), Warszawa 2010; *tenże*, Zasada prawdy materialnej w kontekście prawa dowodowego, w: *J. Skorupka* (red.), System Prawa Karnego Procesowego, t. VIII, Dowody, cz. 3, Warszawa 2019; *W. Sanetra*, Bezpośrednie stosowanie Konstytucji RP, w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w: *K. Działocha* (red.), Bezpośrednie stosowanie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2005; *L. Schaff*, Problematyka domniemania niewinności w postępowaniu przygotowawczym, NP 1954, Nr 9; *tenże*, W obronie domniemania niewinności, NP 1955, Nr 7–8; *K. Sękowska*, Kryteria oceny czasu trwania postępowania sądowego w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, BBIRE 2007, Nr 1; *I. Sepiło*, Pojednanie pokrzywdzonego ze sprawcą jako podstawa umorzenia postępowania w świetle projektu Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, RPEiS 2013, Nr 2; *Z. Siwik*, „Odpowiednie” stosowanie przepisów kodeksu karnego w prawie karnym skarbowym (studium na le systemu środków penalnych), AUV PPIa 1987, Nr 23; *J. Skorupka*, Ciężar dowodu, w: *W. Jasiński, J. Skorupka* (red.), Ciężar dowodu i obowiązek dowodzenia w procesie karnym, Warszawa 2017; *tenże*, Czas jako czynnik determinujący przebieg postępowania przygotowawczego, Prok. i Pr. 2010, Nr 1–2; *tenże*, Model postępowania przygotowawczego i sądowego, w: Biuletyn Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, Warszawa 2011; *tenże*, O sprawiedliwości procesu karnego, Warszawa 2013; *tenże*, Prokurator jako rzecznik interesu publicznego w kontradiktoryjnym procesie karnym, w: *T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski, D. Świecki, M. Zbrojewska* (red.), Polski proces karny i materialne prawo karne w świetle nowelizacji z 2013 r. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Tylmanowi z okazji Jego 90. urodzin, Warszawa 2014; *tenże*, Sprawiedliwość proceduralna jako cel procesu karnego, w: *J. Skorupka* (red.), Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdy, Warszawa 2009; *tenże*, Zasada prawdy materialnej w projekcie noweli kodeksu postępowania karnego opracowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego, w: *P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel* (red.), Państwo prawa i prawo karne. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla, Warszawa 2012; *E. Skrętowicz*, Z problematyki rzetelnego procesu, w: *J. Skorupka* (red.), Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii

Świdry, Warszawa 2009; *E. Skrętowicz, I. Nowikowski, K. Dudka, E. Kruk*, Uczestnicy procesu karnego według nowego k.p.k. (zagadnienia wybrane), w: Nowa kodyfikacja karna. Kodeks postępowania karnego. Zagadnienia węzłowe, Warszawa 1997; *J. Sobczak*, Nowy kształt instytucji ulaskawienia, w: *A. Szwarc* (red.), Rozważania o prawie karnym. Księga pamiątkowa z okazji siedemdziesięciolecia urodzin profesora Aleksandra Ratajczaka, Poznań 1999; *Z. Sobolewski*, Samooskarżenie w świetle prawa karnego (nemo se ipsum accusare tenetur), Warszawa 1982; *A. Soltyska*, Zasada ne bis in idem z art. 54 konwencji wykonawczej z Schengen, EPS 2007, Nr 12; *P.K. Sowiński*, Prawo oskarżonego do milczenia oraz reguła nemo se ipsum accusare tenetur na tle dążenia organów procesowych do poznania prawdy materialnej w procesie karnym, w: *Z. Sobolewski, G. Artymiak* (red.), Zasada prawdy materialnej, Warszawa 2006; *tenże*, Prawo świadka do odmowy zeznań w procesie karnym, Warszawa 2004; *tenże*, Sprzeczność interesów oskarżonych jako przesłanka wyłączająca możliwość wspólnej ich obrony (art. 85 k.p.k.), cz. 1, Pal. 2008, Nr 9–10; cz. 2, Pal. 2009, Nr 1–2; *tenże*, Zasada domniemania niewinności a wolność słowa, w: *C. Kulesza* (red.), System wymiaru sprawiedliwości a media, Białystok 2009; *S. Stachowiak*, Funkcje zasady skargowości w polskim procesie karnym, Poznań 1975; *tenże*, Glosa do wyr. SN z 12.6.1996 r., II KKN 25/96, Prok. i Pr. 1997, Nr 6; *tenże*, Zakres informacji procesowej przekazywanej podejrzanemu przed i w toku przesłuchiwania, Prok. i Pr. 2001, Nr 3; *D. Stachurski*, Spór o istotę przesłanek procesowych w polskiej nauce procesu karnego, CzPKiNP 2005, Nr 1; *P. Starzyński*, Media a zasady procesowe i cele postępowania przygotowawczego, w: *C. Kulesza* (red.), System wymiaru sprawiedliwości a media, Białystok 2009; *B.J. Stefańska*, Zatarcie skazania, Warszawa 2014; *R.A. Stefański*, Czynności dowodowe prokuratora zlecone przez sąd – art. 397 k.p.k., Prok. i Pr. 2003, Nr 5; *tenże*, Karnoprosesowe aspekty zgody parlamentarzysty na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej, Prok. i Pr. 2002, Nr 6; *tenże*, Krytycznie o obecnym modelu postępowania przygotowawczego, w: *P. Hofmański* (red.), Węzłowe problemy procesu karnego, Warszawa 2010; *tenże*, Obrona obligatoryjna po 1 lipca 2015 r., w: *P. Wiliński* (red.), obrońca i pełnomocnik w procesie karnym po 1 lipca 2015 r. Przewodnik po zmianach, Warszawa 2015; *tenże*, Obrona obligatoryjna w polskim procesie karnym, Warszawa 2012; *tenże*, Rzetelne postępowanie przed sądem pierwszej instancji, w: *J. Skorupka, W. Jasiński* (red.), Rzetelny proces karny. Materiały z konferencji naukowej, Trzebieiszowice 17–19 września 2009 r., Warszawa 2010; *tenże*, Termin do cofnięcia wniosku o ściganie, Prok. i Pr. 2001, Nr 6; *tenże*, Ulaskawienie w nowych uregulowaniach, Prok. i Pr. 1997, Nr 9; *tenże*, Umorzenie restytucyjne – odstępstwo od zasady legalizmu, w: *B. Dudzik, J. Kosowski, I. Nowikowski* (red.), Zasada legalizmu w procesie karnym, Warszawa 2015; *tenże*, Zasady procesu karnego, Warszawa 2001; *S. Steinborn*, Formalne porozumienia karnoprosesowe w świetle konstytucyjnej zasady równości, Prok. i Pr. 2004, Nr 2; *tenże*, Prawomocność części orzeczenia w procesie karnym, Warszawa 2011; *W. Sych*, Pokrzywdzony wobec zawieszenia postępowania przygotowawczego, Prok. i Pr. 2004, Nr 3; *B. Sygit, J. Duży*, Nowa pozycja prokuratora w świetle zmian w kodeksie postępowania karnego, Prok. i Pr. 2014, Nr 7–8; *B. Sygit, D. Wąsik*, Kontrowersje wokół nowego ujęcia zasady in dubio pro reo. Rozważania na kanwie nowelizacji Kodeksu postępowania karnego, w: *T. Grzegorzczak, J. Izdorzczak, R. Olszewski, D. Świecki, M. Zbrojewska* (red.), Polski proces karny i materialne prawo karne w świetle nowelizacji z 2013 r. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Tylmanowi z okazji Jego 90. urodzin, Warszawa 2014; *A. Szmyt*, W sprawie prezydenckiego prawa łaski, PSejm. 2000, Nr 6; *D. Szumiło-Kulczycka*, Prawne warunki dopuszczalności wznowienia postępowania sądowego, w: *A. Gaberle, S. Waltoś* (red.), Środki zaskarżenia w procesie karnym. Księga pamiątkowa ku czci prof. Zbigniewa Dody, Kraków 2000; *taż*, Skarga na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki – znaczenie i zakres zastosowania w sprawach karnych, w: *S. Waltoś, J. Czapska* (red.), Zgubiona szybkość procesu karnego. Jak ją przywrócić?, Warszawa 2005; *S. Śliwiński*, Proces karny, część ogólna, Warszawa 1936; *tenże*, Polski proces karny przed sądem powszechnym, Warszawa 1948; *tenże*, Polski proces karny. Zasady ogólne, Warszawa 1948; *A.R. Światłowski, B. Nita*, Prawo do obrony podmiotu pociągniętego do odpowiedzialności posiłkowej w KKS, w: *J. Czapska, A. Gaberle, A. Światłowski, A. Zoll* (red.), Zasady procesu karnego wobec wyzwań procesu karnego. Księga ku czci Profesora Stanisława Waltosia, Warszawa 2000; *W. Świda*, Prawo karne, Warszawa 1989; *Z. Świda* (red.), Postępowanie karne. Część ogólna, Warszawa 2008; *taż*, Zasada swobodnej oceny dowodów w polskim procesie karnym, Wrocław 1983; *D. Świecki*, Apelacja w postępowaniu karnym, Warszawa 2011; *M. Świetlicka*, „Odpowiednie” stosowanie kodeksu postępowania karnego w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, Prok. i Pr. 2006, Nr 10; *A. Taracha*, Jeszcze raz w sprawie tzw. „prywatnego gromadzenia” dowodów. Artykuł polemiczny, PiP 2005, Nr 1; *S. Tarapata, P. Zakrzewski*, Czy to koniec sporu dotyczącego kwestii ponoszenia odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań przez sprawcę uprzednio popełnionego przestępstwa? Rzecz o wykładni znamion typu czynu zabronionego z art. 233 § 1a k.k., w: Zmodyfikowane typy przestępstw w teorii i praktyce sądowej, Warszawa 2017; *T. Taras*, Ustawa o sprawach z oskarżenia prywatnego z dnia 2 grudnia 1960 r., jej założenia i wykładnia, Annales UMCS. Sectio G. Ius, 1962, vol. IX; *A. Tęcza-Paciorek*, Zasada domniemania niewinności w polskim procesie karnym, Warszawa 2012; *A. Tęcza-Paciorek, K. Wróblewski*, Ciężar dowodu w procesie karnym, czyli jaka jest, a jaka będzie rola sądu (sędziego), PS 2014, Nr 11–12; *Z. Tobor, T. Pietrzy-*

kowski, Bezstronność jako pojęcie prawne, w: Prawo a wartości. Księga jubileuszowa profesora Józefa Nowackiego, Kraków 2003; E. Trybuchowska, Zwrot sprawy prokuratorowi do uzupełnienia postępowania przygotowawczego w świetle obowiązujących przepisów i założeń nowelizacji, w: NKKPK 2003, t. XIII; P. Tuleja, Stosowanie Konstytucji RP w świetle zasady jej nadrzędności (wybrane problemy), Kraków 2003; A. Tybur, Problematyka „sygnalizacji” w nowym kodeksie postępowania karnego, Prok. i Pr. 1998, Nr 4; J. Tylman, Zasada legalizmu w procesie karnym, Warszawa 1965; S. Waltoś, Czy w Polsce proces karny jest rzetelny?, w: V. Konarska-Wrzošek, J. Lachowski, J. Wójcikiewicz (red.), Węzłowe problemy prawa karnego, kryminologii i polityki kryminalnej. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Andrzejowi Markowi, Warszawa 2010; *tenże*, Domniemanie niewinności w świetle mediów, w: C. Kulesza (red.), System wymiaru sprawiedliwości a media, Białystok 2009; *tenże*, Glosa do uchw. SN z 6.7.1967 r., VI KZP 18/67, NP 1968, Nr 2; *tenże*, Główne nurty nowelizacji procedury karnej, PiP 2003, Nr 4; *tenże*, Kilka słów o polskim modelu postępowania przygotowawczego, w: J. Skorupka (red.), Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdy, Warszawa 2009; *tenże*, Ławnik – czy piąte koło u wozu, w: T. Grzegorzczak (red.), Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa Profesora Janusza Tylmana, Warszawa 2011; *tenże*, Nowe instytucje w kodeksie postępowania karnego z 1997 roku, PiP 1997, Nr 8; *tenże*, O stabilności polskich kodyfikacji karnych, w: Państwo prawa i prawo karne. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla, Warszawa 2012; *tenże*, Prasa a wstępne stadium procesu karnego, ZP 1968, Nr 1; *tenże*, Zasada prawdy materialnej, w: P. Wiliński (red.), System Prawa Karnego Procesowego, t. 3, cz. 1, Zasady procesu karnego, Warszawa 2014; *tenże*, Zawieszenie postępowania w świetle przepisów nowego Kodeksu postępowania karnego, Pal. 1970, Nr 12; S. Waltoś, J. Czapska (red.), Zagubiona szybkość procesu karnego. Jak ją przywrócić?, Warszawa 2005; S. Waltoś, P. Hofmański, Proces karny. Żary systemu, Warszawa 2013; J. Waluk, Mediacja jako instytucja dla pokrzywdzonego, Mediator 2002, Nr 1; M. Warchoń, Istota reguły in dubio pro reo w świetle nowelizacji kodeksu postępowania karnego z dnia 27 września 2013 r., w: B.T. Bienkowska, M. Rogacka-Rzewnicka (red.), Wokół gwarancji współczesnego procesu karnego, Warszawa 2015; A. Wąsek, Kodeks karny. Komentarz, t. 1, Gdańsk 1999; M. Wąsek-Wiaderek, „Nemo se ipsum accusare tenetur” w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w: L. Gardocki, J. Godyń, M. Hudzik, L.K. Paprzycki (red.), Orzecznictwo Sądowe w sprawach karnych. Aspekty europejskie i unijne. Konferencja Sędziów Izby Karnej, Izby Wojskowej oraz Izby Pracy, Abszpieczeni Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, Rajgród–Wilno 2008; *taż*, Prawomocne umorzenie postępowania przygotowawczego jako rozstrzygnięcie kreujące zakaz ne bis in idem w Unii Europejskiej, w: M. Sitarz, P. Stanisław, H. Stawniak (red.), Reddito ergo quae sunt Caesaris Caesari et quae sunt Dei Deo. Studia in honorem Prof. Josephi Krukowski Dedicata, Lublin 2014; P. Wiliński, Konstytucyjne granice prawa do obrony w procesie karnym, Pal. 2007, Nr 5–6; *tenże*, Konstytucyjne podstawy zasady prawdy materialnej – pomiędzy karnoprosesowymi a konstytucyjnymi koncepcjami ujęcia prawdy, w: K. Kremens, J. Skorupka (red.), Pojęcie, miejsce i znaczenie prawdy w polskim procesie karnym, Wrocław 2013; *tenże*, Materialny ciężar dowodu winy oskarżonego – przyczynę do rozważań, w: P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel (red.), Państwo prawa i prawo karne. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla, Warszawa 2012; *tenże*, O koncepcji reguły i zasad na gruncie teorii zasad procesu karnego, w: T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski, D. Świecki, M. Zbrojewska (red.), Polski proces karny i materialne prawo karne w świetle nowelizacji z 2013 r. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Tylmanowi z okazji Jego 90. urodzin, Warszawa 2014; *tenże*, O koncepcji rzetelnego procesu karnego, w: J. Skorupka, W. Jasiński (red.), Rzetelny proces karny. Materiały konferencji naukowej, Trzebiezowice 17–19.9.2009 r., Warszawa 2010; *tenże*, Opinia dotycząca zakresu temporalnego obowiązku rozpoznania wniosku o wyrażenie zgody na pociągnięcie pośła do odpowiedzialności karnej w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego, PSejm. 2008, Nr 4; *tenże*, Proces karny w świetle konstytucji, Warszawa 2011; *tenże*, Sprawiedliwość proceduralna a proces karny, w: J. Skorupka (red.), Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdy Warszawa 2009; *tenże* (red.), System Prawa Karnego Procesowego, t. 3, cz. 1, Zasady procesu karnego, Warszawa 2014; *tenże*, W dziesięciolecie obowiązywania kodeksu postępowania karnego, PiP 2009, Nr 4; *tenże*, Zasada prawa do obrony w polskim procesie karnym, Kraków 2006; L. Wilk, W sprawie uregulowania i stosowania łaski generalnej, Pal. 2002, Nr 5–6; P. Winczorek, Prawo konstytucyjne Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2003; K. Witkowska, Znaczenie szybkości postępowania karnego oraz koncentracji czynności procesowych dla realizacji celów i zadań procesu karnego, Prok. i Pr. 2009, Nr 3; J. Wojnar, Odstąpienie od zasady legalizmu – art. 11 k.p.k., Prok. i Pr. 1999, Nr 25; W. Wolter, Nauka o przestępstwie, Warszawa 1973; *tenże*, O czynnie jako działaniu lub zaniechaniu przestępnym, PiP 1956, Nr 5–6; K. Woźniewski, Polecenie sądu jako forma ingerencji w postępowanie przygotowawcze (aspekty formalne), w: S. Leental, I. Nowicka, J. Kudrelek (red.), Czynności dochodzeniowo-śledcze i działania operacyjne policji a rola sądu w postępowaniu przygotowawczym, Szcztyno 2008; *tenże*, Zasada praworządności w procesie karnym, GSP 2010, t. XXIV; *tenże*, Zasada trafnej reakcji karnej – art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k. po nowelizacji z dnia 27 września 2013 rok, GSP 2015, t. XXXIII; S. Wronkowska, W sprawie bezpośredniego stosowania Konstytucji, PiP 2001, Nr 9; W. Wróbel, Domniemanie niewinności – wybrane zagadnienia na tle uchwały SN z 28.9.2006 r., I KZP 8/06, Studia i Materiały Biura Studiów i Analiz SN 2007, Nr 1; *tenże*, Konstytucyjne prawo do obrony w perspektywie prawa karnego materialnego, w: V. Konarska-Wrzošek, J. Lachowski, J. Wójcikiewicz (red.),

Węzłowe problemy prawa karnego, kryminologii i polityki kryminalnej. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Andrzejowi Markowi, Warszawa 2010; *tenże*, O dwóch aspektach konstytucyjnej zasady domniemania niewinności, w: Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora A. Gaberle, Kraków 2007; *D. Wysocki*, Przewlekłość procesu karnego, Kraków 2001; *S. Zabłocki*, Reguły ne peius a materialne prawo do obrony w postępowaniu odwoławczym, w: *P. Hofmański* (red.), Węzłowe problemy procesu karnego. Materiały konferencyjne (Kraków 25–28.9.2008 r.), Warszawa 2010; *tenże*, Zakaz obrony kilku oskarżonych przez jednego obrońcę w sytuacji kolizyjnej, *cz.* 2, *Pal.* 1993, Nr 12; *A. Zachuta*, Umorzenie absorpcyjne (art. 11 k.p.k.) – instrument przydatny w procesie karnym, czy zbędny?, *Prok. i Pr.* 2000, Nr 12; *J. Zagrodnik* (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz praktyczny do nowelizacji 2019, Warszawa 2020; *tenże*, Umorzenie absorpcyjne a instytucja skargi subsydiarnej w polskim procesie karnym, *Prok. i Pr.* 2000, Nr 2; *K. Zgryzek*, Determinanty sprawności postępowania karnego. Artykuł recenzyjny, *PiP* 2008, Nr 10; *A. Zoll*, Materialnoprawna problematyka warunkowego umorzenia postępowania karnego, *ZNUJ* 1973, Nr 62.

Art. 1. [Zakres obowiązywania]

Postępowanie karne w sprawach należących do właściwości sądów toczy się według przepisów niniejszego kodeksu.

Spis treści

	Nb		Nb
I. Termin postępowanie karne	1–3	4. Konstytucja RP	7
1. Postępowanie karne	1	5. Ratyfikowane umowy międzynarodowe	8
2. Proces karny	2	III. Odpowiednie stosowanie przepisów KPK	9–12
3. Postępowanie karne <i>sensu largo</i> i <i>sensu stricto</i>	3	1. Zakres odpowiedniego stosowania przepisów KPK	9
II. Źródła prawa karnego procesowego	4–8	2. Postępowanie karne wykonawcze	10
1. Źródła prawa karnego procesowego	4	3. Postępowanie karnoskarbowe	11
2. Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego	5	4. Ustawy szczególne	12
3. Rozporządzenia i regulaminy	6		

I. Termin postępowanie karne

- 1 1. **Postępowanie karne.** Termin „postępowanie karne”, użyty w art. 1 ustawy procesowej, jest synonimem procesu karnego, który oznacza „**prawnie uregulowaną działalność zmierzającą do wykrycia i ustalenia czynu przestępnego i jego sprawcy, do osądzenia go za ten czyn i ewentualnego wykonania kary i innych środków reakcji karnej**” (por. *M. Cieślak*, O pojęciu, s. 246; *tenże*, Polska procedura, 1984, s. 9–12; *J. Grajewski*, w: *J. Grajewski* (red.), *Prawo*, s. 2). Inni autorzy stoją jednak na stanowisku, że pojęcie postępowania karnego oznacza „przebieg całego lub części procesu, a także czynności podejmowanych w poszczególnych stadiach procesowych” (por. *Z. Świda*, w: *Z. Świda* (red.), *Postępowanie*, s. 13). **Komentowany przepis statuuje normę podstawową dla całości postępowania karnego, która musi składać się z dwóch elementów, tj. postępowanie musi być postępowaniem karnym oraz musi należeć do właściwych sądów.** W piśmiennictwie podkreśla się, że owo pojęcie obejmuje zakres przedmiotowy postępowanie sądowe oraz fragmenty postępowania przygotowawczego prowadzonego w sprawie należącej do właściwości sądów, a także postępowania incydentalne, pomocnicze oraz uzupełniające, których przedmiotem nie jest kwestia odpowiedzialności oskarżonego, np. postępowanie w przedmiocie tymczasowego aresztowania, odtworzenia zaginionych bądź zniszczonych akt czy też postępowanie o odszkodowanie za niesłuszne skazanie oraz tymczasowe aresztowanie (por. *P. Hofmański*, *KPK. Komentarz*, t. 1, 2011, s. 26; *T. Grzegorzczak*, *KPK. Komentarz*, 2014, s. 46). Pojęcie to obejmuje również rozmaite postępowania szczególne oraz postępowania w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych (por. *Z. Gostyński*, *S. Zabłocki*, w: *R.A. Stefański*, *S. Zabłocki*, *KPK. Komentarz*, t. 1, 2017, s. 186; *M. Cieślak*, *Polska procedura*, 1984, s. 69 i n.), a także czynności sądu w postępowaniu przygotowawczym (por. *J. Kosonoga*, w: *R.A. Stefański*, *S. Zabłocki*, *KPK. Komentarz*, t. 1, 2017, art. 1). Spotkać można także definicję procesu zawężającą postępowanie karne do czynności podejmowanych

przez organy państwowe, przez „pojęcie proces czy postępowanie karne rozumie się zespół wszelkich czynności podejmowanych przez właściwe, powołane w tym celu organy państwowe, w celu realizacji odpowiedzialności karnej wynikającej z prawa karnego materialnego” (por. *W. Daszkiewicz*, *Postępowanie*, s. 16).

2. **Proces karny.** Sformułowanie „postępowanie karne” zarówno w judykaturze, jak i doktrynie **2** jest zastępowane terminem „**proces karny**” (tak np. *W. Daszkiewicz*, *Postępowanie*, s. 16; *tenże*, *Proces karny*, 1994, s. 11; *T. Grzegorzczak, J. Tylman*, *Polskie postępowanie*, 2011, s. 48; *F. Prusak*, *Postępowanie*, s. 12), któremu *A. Murzynowski* nadaje trzy znaczenia:

- 1) proces karny jako teoretyczna wizja, będąca systemem poglądów na sposób ukształtowania postępowania karnego, adresowanych do twórców ustawy;
- 2) proces karny jako ustanowiony i obowiązujący wzorzec postępowania karnego, który powinien być przestrzegany w praktyce;
- 3) proces karny w znaczeniu rzeczywistym, czyli praktyczna działalność organów procesowych (por. *A. Murzynowski*, *Istota*, s. 13–15); zdaniem *S. Waltosia* i *P. Hofmańskiego* termin „proces karny” jest pojęciem szerokim, obejmującym całą działalność zmierzającą do rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności oskarżonego (por. *S. Waltoś, P. Hofmański*, *Proces*, 2018, s. 19–20).

3. **Postępowanie karne sensu largo i sensu stricto.** W doktrynie wyróżnia się postępowanie karne *sensu largo* i *sensu stricto*. **Postępowanie karne sensu largo** poza regulacją KPK obejmuje również postępowanie karne wykonawcze, postępowanie w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe oraz postępowanie w sprawach o wykroczenia. Natomiast **postępowanie karne sensu stricto** odnosi się tylko do przepisów KPK. Należy podzielić pogląd tych przedstawicieli doktryny, którzy zgodnie z treścią art. 1 KPK z terminu „postępowanie karne” wyłączają postępowania zawarte w odrębnych aktach prawnych. Nie wyklucza to możliwości posiłkowego stosowania przepisów KPK w ww. postępowaniach (por. *T. Grzegorzczak*, *KPK. Komentarz*, 2014, s. 46; *P. Hofmański*, *KPK. Komentarz*, t. 1, 2011, s. 26–27; *E. Bieńkowska*, w: *P. Kruszyński*, *Wykład*, 2004, s. 19; *M. Cieślak*, *Polska procedura*, 1984, s. 54). Zawsze jednak każda czynność procesowa organu karnoprosesowego, a w szczególności imperatywne oświadczenia woli (decyzje, polecenia), winna być oparta na obowiązującej konkretnie normie upoważniającej do działania, wynikającej z prawa karnego procesowego. Stanowi to fundamentalny element treściowy konstytucyjnej zasady praworządności w jej karnoprosesowym, formalnym aspekcie (por. *K. Woźniowski*, *Zasada praworządności*, s. 391 i n.).

II. Źródła prawa karnego procesowego

1. **Źródła prawa karnego procesowego.** Kodeks postępowania karnego nie jest jedynym **4** źródłem prawa karnego procesowego. Dopełnieniem regulacji kodeksowej są m.in. ustawa z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 365 ze zm.); ustawa z 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 825 ze zm.); ustawa z 28.1.2015 r. – Prawo o prokuraturze (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 740 ze zm.); ustawa z 26.5.1982 r. – Prawo o adwokaturze (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1513 ze zm.); ustawa z 6.4.1990 r. o Policji (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 360 ze zm.); ustawa z 24.5.2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 27 ze zm.); ustawa z 11.4.1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944–1990 osób pełniących funkcje publiczne (tekst jedn. Dz.U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428 ze zm.); ustawa z 9.6.2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1921 ze zm.); ustawa z 9.6.2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 687 ze zm.); ustawa z 28.10.2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 358), o ile przepisy tej ustawy nie stanowią inaczej, czy też ustawa z 16.11.2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 768 ze zm.); ustawa z 12.10.1990 r. o Straży Granicznej (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 305 ze zm.).

- 5 2. Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.** W zakresie określonym przez przepisy KPK stosuje się w postępowaniu karnym regulacje KPC (zob. art. 89, art. 292 § 1 i art. 558 KPK).
- 6 3. Rozporządzenia i regulaminy.** Źródłem prawa procesowego są także rozporządzenia wydane w formie rozporządzenia na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania (art. 92 ust. 1 w zw. z art. 87 Konstytucji RP). Szczególnie istotną rolę odgrywają wydane przez Ministra Sprawiedliwości regulaminy wewnętrznego urzędowania sądów i prokurator (zob. wydane na podstawie art. 41 § 1 PrUSP rozporządzenie z 18.6.2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1141, oraz wydane na podstawie art. 36 ust. 1 PrProk rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 7.4.2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 1206 ze zm.).
- 7 4. Konstytucja RP.** Istotnym źródłem prawa karnego procesowego jest Konstytucja RP, która zawiera zasady: niezależności sądów (art. 173), niezawisłości sędziów (art. 178 ust. 1), dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 ust. 1), a także prawa do obrony (art. 42 ust. 2), domniemania niewinności (art. 42 ust. 3), jawności rozprawy sądowej (art. 45 ust. 1), a także ekstrasadyjności obywatela polskiego (art. 55 Konstytucji RP). W sposób pośredni do postępowania karnego odnosi się również regulacje dotyczące: nietykalności osobistej (art. 41 Konstytucji RP), prawa do prywatności (art. 47 Konstytucji RP), wolności i ochrony tajemnicy komunikowania się (art. 49 Konstytucji RP), nienaruszalności mieszkania (art. 50 Konstytucji RP), ochrony informacji o osobie (art. 51 Konstytucji RP), wolności poruszania się (art. 52 Konstytucji RP), prawa do informacji (art. 54 ust. 1 i art. 61 Konstytucji RP), ochrony praw majątkowych (art. 64 Konstytucji RP), wolności wykonywania zawodu (art. 65 ust. 1 Konstytucji RP), wynagrodzenia szkody za niezgodne z prawem działanie organów państwa (art. 77 ust. 1 Konstytucji RP). Por. szerzej *P. Wiliński*, *Proces*, s. 237–267; *W. Grzeszczyk*, *Wpływ orzecznictwa*, s. 28–55; *W. Daszkiewicz*, *Konstytucyjne*, s. 46 i n.; *B. Nita*, *Trybunał*, *passim*.
- 8 5. Ratyfikowane umowy międzynarodowe.** Stosownie do art. 87 Konstytucji RP źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są m.in. ratyfikowane umowy międzynarodowe, które po ich ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw RP stanowią część krajowego porządku prawnego i są bezpośrednio stosowane, chyba że ich stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy (art. 91 ust. 1 Konstytucji RP). Umowy międzynarodowe ratyfikowane za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie mają pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z treścią stosownej umowy (ust. 2). Przykładem takich umów międzynarodowych są: Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167) oraz Konwencja o ochronie prawa człowieka i podstawowych wolności z 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm. i uzupełn.).

III. Odpowiednie stosowanie przepisów KPK

- 9 1. Zakres odpowiedniego stosowania przepisów KPK.** Pojęcie „odpowiedniego” stosowania określonego przepisu nie ma jednolitego charakteru i oznacza trzy różne sytuacje, tj. stosowanie przepisów odniesienia do danego zakresu odniesienia bez żadnych zmian w ich treści (tzw. stosowanie wprost), stosowanie owych przepisów z modyfikacjami i niestosowanie określonych przepisów odniesienia do danego zakresu odniesienia w ogóle (zob. np. *J. Nowacki*, „Odpowiednie”; *M. Hauser*, *Odpowiednie*; *A. Błachnio-Parzych*, *Przepisy*; w zakresie odpowiedniego stosowania Kodeksu postępowania karnego do postępowania dyscyplinarnego np. *W. Kozieliwicz*, *Odpowiedzialność*, s. 70; *A. Korzeniewska-Lasota*, *Odpowiednie*, s. 74–75; *K. Dudka*, *Stosowanie*, s. 48; *P. Czarnecki*, *Postępowanie*, rozdział VI, *passim*; *A. Matukin*, *Kilka*, s. 413–426; *A. Bojańczyk*, *Z problematyki relacji*, s. 17–31; uchw. SN(7) z 30.1.2001 r., I KZP 50/00, OSNKW 2001, Nr 3–4, poz. 16).
- 10 2. Postępowanie karne wykonawcze.** W rozumieniu komentowanego przepisu **nie jest postępowaniem karnym postępowanie karne wykonawcze**, mimo że zgodnie z art. 1 § 2 KKW, w postępowaniu wykonawczym w kwestiach nieuregulowanych w KKW stosuje się odpowiednio przepisy KPK. Podobnie wygląda kwestia postępowania w sprawach o wykroczenia. Również

tego postępowania nie można określić mianem postępowania karnego, ponieważ nie zmierza ono do rozstrzygnięcia o odpowiedzialności za przestępstwa. Jest to zatem postępowanie odrębne, mające na celu rozstrzygnięcie o odpowiedzialności za popełnione wykroczenia. Pogląd ten znajduje odzwierciedlenie w uzasadnieniu do rządowego projektu Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia z 2001 r., w którym wskazuje się, że postępowanie w sprawach o wykroczenia nie jest postępowaniem karnym, lecz odrębnym postępowaniem dotyczącym orzekania w sprawach innych niż przestępstwa, choć na zasadach zbliżonych do procesu karnego (zob. post. SN z 2.2.2005 r., IV KK 399/04, OSNwSK 2005, Nr 1, poz. 290, z glosą *M. Rogalskiego*, Prok. 2005, Nr 4, s. 80; post. SN z 29.1.2004 r., I KZP 40/03, OSNKW 2004, Nr 2, poz. 22).

3. **Postępowanie karnoskarbowe.** Przepisy KPK stosuje się odpowiednio w postępowaniu 11 w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, jeżeli przepisy KKS nie stanowią inaczej (art. 113 § 1 KKS). Ustawą wzorcową w zakresie postępowania w sprawach o przestępstwa skarbowe jest KPK. Pozwala to twierdzić niektórym przedstawicielom doktryny, że przepisy KPK stosuje się w tym układzie wprost (art. 113 § 1 KKS) – tak np. *J. Skorupka*, w: *J. Skorupka*, KPK. Komentarz, 2020, s. 6 Uwagę tę należy opatrzyć spostrzeżeniem, że w zakresie regulacji dotyczących postępowania w sprawach o wykroczenia skarbowe, a zwłaszcza dotyczących instytucji nieznanymi postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe, ustawą wzorcową jest KPW (por. *Z. Siwik*, „Odpowiednie”, s. 97 i n.; *G. Bogdan*, Relacja, s. 83 i n.; *M. Świetlicka*, „Odpowiednie”, s. 69 i n.).

4. **Ustawy szczególne.** Przepisy KPK stosuje się odpowiednio na podstawie kilkudziesięciu 12 ustaw, tj. np.: art. 22 OdpPodZbU, art. 8 ust. 2 SkargNaruszPrawU, art. 18 ust. 2 TSU – w postępowaniu przed Trybunałem Stanu oraz Komisją Odpowiedzialności Konstytucyjnej, art. 11i KomisjaSejmU, art. 25 ŚwKorU, art. 20 § 1–3 i art. 21 § 3 NielU, art. 2 ust. 3 KASU, art. 45 ust. 5 IPNU, art. 8 § 2 PrUSW, art. 23 ust. 1 pkt 3 i 4 ABWU, art. 9 ust. 1 SGU, art. 13 ust. 3, art. 14 ust. 1 pkt 3 i 4, art. 14 ust. 2, art. 14 ust. 7 pkt 2, art. 17 ust. 11, ust. 15 i 17, art. 39 ust. 3a i 7, art. 19 ust. 5 CBAU oraz art. 29 ust. 2, art. 31 ust. 9, 10, 14 i 14i, art. 33 ust. 4, art. 34 ust. 4 SKWU.

Art. 2. [Cele postępowania; zasada prawdy materialnej]

§ 1. Przepisy niniejszego kodeksu mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby:

- 1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności;
- 2) przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego;
- 3) zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności;
- 4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie.

§ 2. Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne.

Spis treści

	Nb		Nb
I. Cele postępowania karnego	1–3	III. Dyrektywa uwzględnienia interesów pokrzywdzonego	9–12
1. Cele procesu karnego	1	1. Dyrektywa uwzględnienia interesów pokrzywdzonego	9
2. Cele jako podstawa kasacji	2	2. Realizacja dyrektywy w przepisach szczegółowych	10
3. Zarzut obrazu prawa procesowego	3	3. Ustawa o ochronie pokrzywdzonego	11
II. Dyrektywa trafnej reakcji karnej	4–8	4. Prawo unijne	12
1. Dyrektywa trafnej reakcji prawnej	4	IV. Dyrektywa szybkości procesowej	13–22
2. Trafna reakcja	5	1. Dyrektywa szybkości procesowej	13
3. Nowelizacja z 2013 r.	6		
4. Nowelizacja z 2016 r.	7		
5. Środki przewidziane w prawie karnym	8		

[Przejdź do księgarni →](#)